

Κοινωνική αλληλεγγυη
κοινωνικά δίκτυα-κοινωνικό
κεφάλαιο-κοινωνία των
πολιτών και τοπική βιώσιμη
ανάπτυξη

Πολιτισμός-Κοινωνία και Κοινωνική Δομή

Πολιτισμός – η κοινή κληρονομιά ενός λαού

Πολιτισμός – τα άτομα μαθαίνουν τρόπους με τους οποίους σκέφτονται, αισθάνονται και ενεργούν. Οι τρόποι αυτοί μεταδίδονται από γενιά σε γενιά

- **Κοινωνία** – μία ομάδα ανθρώπων, τα μέλη της οποίας ζουν στην ίδια εδαφική επικράτεια και μοιράζονται έναν κοινό πολιτισμό
- Ένας τρόπος κατηγοριοποίησης των κοινωνιών: πώς εξασφαλίζουν τα μέλη της την επιβίωσή τους

Πολιτισμικά Στοιχεία: Διαστάσεις Πολιτισμικής ταυτότητας

- Καταγωγή- Γλώσσα- θρησκεία-φύλο- παράδοση κοινότητας

Πολιτισμικά Κοινωνικά Πρότυπα

- Κοινωνικοί κανόνες που καθορίζουν τη συμπεριφορά
- Οι περισσότεροι αφορούν το φύλο, την ιδιοκτησία και την ασφάλεια
- Τα ήθη είναι σημαντικά πρότυπα
- Οι (λαϊκές) συνήθειες ή έθιμα είναι λιγότερο αυστηρά
- Οι νόμοι είναι θεσμοποιημένα πρότυπα και η τήρησή τους επιβάλλεται υπό την απειλή της βίας

ΣΥΜΒΟΛΑ – Η ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Σύμβολα και Γλώσσα

- *The Story of my Life* (Η Ιστορία της Ζωής μου, 1904) της Έλεν Κέλερ
- Η υπόθεση της γλωσσικής σχετικότητας των Edward Sapir (1949) και Benjamin Whorf (1956)
- Εκφραστικός συμβολισμός (Peterson)
 - Αντανάκλαση της κοινωνίας
 - Φορέας ενός κώδικα που εξασφαλίζει την κοινωνική συνέχεια
 - Μπορεί να αποτελέσει εργαλείο της εξουσίας

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Καθολικά Πολιτισμικά Στοιχεία

- Τυποποιημένες και επαναλαμβανόμενες πτυχές της ζωής
- Συναντώνται σε όλες τις γνωστές κοινωνίες
- Όλες οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν ορισμένα προβλήματα
- George Murdock (1950): Κατηγοριοποίηση των πολιτισμικών στοιχείων
 - 88 γενικές κατηγορίες συμπεριφοράς, οι οποίες διαιρούνται σε υποκατηγορίες
- Δεν περιλαμβάνουν την πραγματική συμπεριφορά

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Καθολικά Πολιτισμικά Στοιχεία

- Τυποποιημένες και επαναλαμβανόμενες πτυχές της ζωής
- Συναντώνται σε όλες τις γνωστές κοινωνίες
- Όλες οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν ορισμένα προβλήματα
- George Murdock (1950): Κατηγοριοποίηση των πολιτισμικών στοιχείων
 - 88 γενικές κατηγορίες συμπεριφοράς, οι οποίες διαιρούνται σε υποκατηγορίες
- Δεν περιλαμβάνουν την πραγματική συμπεριφορά

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Παραδείγματα Καθολικών Πολιτισμικών Στοιχείων

Αναζήτηση τροφής

Ένδυση

Οργάνωση οικισμών

Περιουσία

Ταξίδια και μεταφορές

Καλές τέχνες

Κοινωνική διαστρωμάτωση

Συγγένεια

Πολιτική συμπεριφορά

Θάνατος

Θρησκευτικές τελετές

Βρεφική και παιδική ηλικία

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Πολιτισμική Ολοκλήρωση

- Τα κοινωνικά πρότυπα και αξίες συγκροτούν μόνον εν μέρει ένα λογικό και αρμονικό σύνολο
- Η αλλαγή είναι συνεχής και όχι ομοιόμορφη
- Sumner: τα συστατικά στοιχεία της κοινωνίας «υπόκεινται συνεχώς σε πιέσεις» να εναρμονιστούν μεταξύ τους
- *An American Dilemma* (Ένα αμερικανικό δίλημμα, 1944) – Gunnar Myrdal

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Πολιτισμικός Σχετικισμός

- Η συμπεριφορά ενός λαού εξετάζεται υπό το πρίσμα του δικού του πολιτισμού
- Αξιολογούμε τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία με βάση τον ρόλο που παίζουν στον συγκεκριμένο πολιτισμό
- *Παράδειγμα:* η εγκατάλειψη των ηλικιωμένων από ορισμένες φυλές Εσκιμώων /στον αντίποδα η μεταφορά των νεκρών από τους Αρμενίους

Ο **εθνοκεντρισμός** είναι η οπτική «κατά την οποία η ομάδα στην οποία ανήκει κανείς είναι το επίκεντρο του κόσμου, και όλοι οι υπόλοιποι κρίνονται και αξιολογούνται με βάση αυτό το κριτήριο». *William Graham Sumner (1906)*

Πολιτισμική Ενότητα και Πολιτισμική Ποικιλότητα

Υποκουλτούρες και Αντικουλτούρες

- Παραδείγματα αντικουλτούρων
 - Παλαιό Τάγμα των Άμις
 - Νεανική κουλτούρα
 - Μεγάλοι οργανισμοί και επιχειρήσεις
- Η αντικουλτούρα είναι μια υποκουλτούρα που απορρίπτει τα πρότυπα και τους κανόνες της κυρίαρχης κουλτούρας
- Και οι δύο διευκολύνονται από το Διαδίκτυο

Κοινωνική δομή

Κοινωνική δομή είναι η συνύφανση των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων των ανθρώπων με επαναλαμβανόμενο και σταθερό τρόπο.

«Η δομή είναι δυναμική, και όχι στατική. Πρόκειται για το συνεχώς εξελισσόμενο αποτέλεσμα και το δίκτυο που δημιουργεί η διαδικασία της κοινωνικής διαντίδρασης».

William H. Sewell, Jr. (1992)

Κοινωνική Δομή : Κοινωνικές Θέσεις

- Κοινωνικές Θέσεις (statuses)
- Κοινωνική θέση – η θέση του ατόμου μέσα σε μια ομάδα ή κοινωνία
- Δοτή κοινωνική θέση
- Κατακτημένη κοινωνική θέση
- Δεσπόζουσα κοινωνική θέση
- Φυλή, τάξη και φύλο

Κοινωνική Δομή : Κοινωνικοί ρόλοι

Ρόλοι

- **Ρόλος** – ένα σύνολο πολιτισμικά καθορισμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων
- *Κατέχουμε την κοινωνική θέση, επιτελούμε τον ρόλο*
- **Επιτέλεση του ρόλου**
- **Σύνολο ρόλων** – πολλαπλοί ρόλοι, μία και μοναδική κοινωνική θέση
- Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα λειτουργούν συμπληρωματικά
- **Εξωτερική σύγκρουση και εσωτερική σύγκρουση ρόλων**

Κοινωνική Δομή: Ομάδες

Ομάδες

- **Ομάδα** – ο σχηματισμός δύο ή περισσότερων ανθρώπων, οι οποίοι συνδέονται με σχετικά σταθερά σχήματα κοινωνικής διαντίδρασης και έχουν ένα κοινό αίσθημα ενότητας
- Με το πέρασμα του χρόνου υπάρχουν τέσσερα ενδεχόμενα:
 1. Η ανάπτυξη ενός συνόρου που χωρίζει τους «εντός» από τους «εκτός» ομάδας
 2. Η απόδοση «αντικειμενικής» υπόστασης στην ομάδα
 3. Η ομάδα αποκτά μια διακριτή υποκουλτούρα
 4. Τα μέλη αναπτύσσουν πνεύμα πίστης και αφοσίωσης στην ομάδα

Κοινωνική Δομή : Θεσμοί

Θεσμοί

- **Θεσμός** – μία κύρια κοινωνική δομή που οργανώνει, διευθύνει και εκτελεί τις ζωτικές λειτουργίες της κοινωνίας
- **Παραδείγματα:** οικογένεια, οικονομία, θρησκεία
- Περιλαμβάνει πολιτισμικά πρότυπα και κοινωνική δομή

Κοινότητα

- Ένα σύστημα κοινωνικής οργάνωσης ανάμεσα στις πρωταρχικές δομές κοινωνίας & αφηρημένες οντότητες
- Βασίζεται σε ένα μοντέλων κοινωνικών σχέσεων γύρω από δεσμούς ενδιαφέροντος, συμφέροντος & γειτνίασης
- Συμβολική ενότητα, πρόσδεση μελών σε ένα σώμα συμβόλων & νοημάτων (ταυτότητα)
- Κατηγορία ατόμων που συνδέονται με την αίσθηση συμμετοχής σε ένα διακριτό κοινωνικό & πολιτισμικό μόρφωμα
- Willmott: 3 σημασίες κοινότητας: 1. γεωγραφικές αίσθηση κοινού τόπου 2. ενδιαφέροντος: βασίζονται σε κοινά χαρακτηριστικά εθνοτική ρίζα, θρησκεία, απασχόληση, χρήσεις ελεύθερου χρόνου 3. κοινότητες αφοσίωσης: συλλογική ταυτότητα μέσα από τη συλλογική δράση

Ρευστή κοινότητα της μετανεωτερικής κοινωνίας

- Οι σύγχρονες συλλογικότητες δεν βασίζονται στις σταθερές των παραδοσιακών κοινωνιών (οικογένεια, θρησκεία, κράτος)
- Οι κοινότητες στη μετανεωτερική κοινωνία είναι ρευστές, κινητικές & προσανατολίζονται στο εφήμερο και το πρόσκαιρο
- Οι κοινότητες αποσυνδέονται από τα μεγάλα οράματα, το κίνητρο τους είναι η αναζήτηση προσωπικού νοήματος
- Bauman: η κοινότητα είναι μια απάντηση στις συνθήκες κρίσης & ανασφάλειας της σύγχρονης κοινωνίας, ένα καταφύγιο στις ατομικοποιημένες μας ελπίδες που παρέχει πρόσκαιρη ασφάλεια συχνά συνδεδεμένη με νοσταλγία και ψευδαίσθηση. Στη βάση της έχει την κάλυψη των ατομικών και όχι των συλλογικών αναγκών
- Δικτυακές κοινότητες διαμεσολαβούνται από την τεχνολογία και συνδέουν τοπικές αντιλήψεις και δράσεις με υπερτοπικές κοινότητες, κοινωνικά κινήματα & συλλογικότητες, οργανώνονται στο διαδίκτυο και βασίζονται σε ένα μη ιεραρχικό τύπο επικοινωνίας με ανοικτό χαρακτήρα
- Μέσα από τον κυβερνοχώρο οι τοπικότητες μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες, να ανταλλάξουν απόψεις & να συγκροτήσουν πλέγματα κοινωνικών σχέσεων κτίζοντας κοινότητες αλληλεγγύης & συνεργασίας ανάμεσα σε γεωγραφικά διασκορπισμένους πολίτες (Lacey 2005).

Η ανάπτυξη του μοντέλου κοινοτικής ανάπτυξης

- Εμφανίστηκε στις αποικιοκρατούμενες χώρες στις δεκαετίες 1940-50 ως μια προσπάθεια κινητοποίησης των τοπικών κοινωνιών για αξιοποίηση πόρων με στόχο την κοινωνικο-οικονομική τους ανάπτυξη (Batten 1957, Biddle & Biddle 1965)
- Κ.Α. με βάση τις θεωρίες του εκσυγχρονισμού ως ένα μέσο αργής αλλά σταθερής ανάπτυξης των υπανάπτυκτων χωρών σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα.
- Κριτική: Το μοντέλο αποτέλεσε ένα εργαλείο χειραγώγησης & λειτουργικής ένταξης των υπανάπτυκτων πληθυσμών στο αποικιοκρατικό σύστημα
- οικονομική στρατηγική των ανεπτυγμένων χωρών & διεθνών οργανισμών για την εκμετάλλευση του φτηνού εργατικού δυναμικού & πόρων της κοινότητας σε αναπτυξιακά έργα που μπορούσαν να αξιοποιηθούν από οικονομικά τρασ

Οι τοπικές κοινωνίες μετασχηματίζονται, οι ανάγκες αλλάζουν

- Ανοικτά συστήματα που βρίσκονται σε κατάσταση αλληλεπίδρασης με τον έξω κόσμο (από κλειστές στις δικτυακές κοινότητες)
- Τοπικές κοινωνίες λειτουργούν ως κόμβοι δικτύων επικοινωνίας (ΜΜΕ-νέες τεχνολογίες, προγράμματα, συνεργασίες κοινωνικών κινημάτων), ανάγκη για δικτυακή προσέγγιση του τοπικού
- Αλλαγές του κοινωνικού προφίλ (δημογραφικές, κοινωνικές, οικονομικές & πολιτισμικές μεταβολές)
- ενίσχυση του πολυπολιτισμικού χαρακτήρα της τοπικότητας, ανάγκη για πολιτισμικά ευαίσθητες πρακτικές κοινωνικής ένταξης
- Νέα θεσμική συγκρότηση & κοινωνική οργάνωση (νέες προκλήσεις & προβλήματα)
- Χωρικοί μετασχηματισμοί: ερημοποίηση ή αστικοποίηση τοπικότητας
- Μετάβαση από παραδοσιακότητα στη νεωτερικότητα οδήγησε σε επαναπροσανατολισμό των αξιακών συστημάτων & των προτύπων κοινωνικής οργάνωσης του τοπικού: αναζήτηση νέας ταυτότητας

Τοπική ανάπτυξη

- Κάθε χωρική ενότητα έχει ένα σύνολο πόρων οικονομικών, ανθρώπινων, θεσμικών & πολιτισμικών που επηρεάζονται από δίκτυα υπερτοπικών σχέσεων & ανταλλαγών
- Τοπική κοινωνία βασίζεται σε ένα τοπικό παραγωγικό σύστημα το οποίο έχει διαμορφωθεί ιστορικά και βρίσκεται σε συνεχή διαδικασία αλλαγής (ενσωμάτωση ιστορικότητας στην κοινωνική αλλαγή)
- Ανάπτυξη προϋποθέτει ένα κοινωνικό κεφάλαιο συνεργασιών & δράσεων από τα κάτω (νοοτροπίες-δίκτυο υπηρεσιών)
- Τοπική ανάπτυξη είναι αλληλένδετη με την σχεδιασμένη κοινωνική αλλαγή, μια οργανωμένη διαδικασία στοχοθετημένων παρεμβάσεων που ενεργοποιούν το τοπικό κοινωνικό, οικονομικό & πολιτισμικό κεφάλαι & αξιοποιούν τις ευκαιρίες ενός υπερτοπικού περιβάλλοντος για να διαμορφώσουν αναπτυξιακές δομές

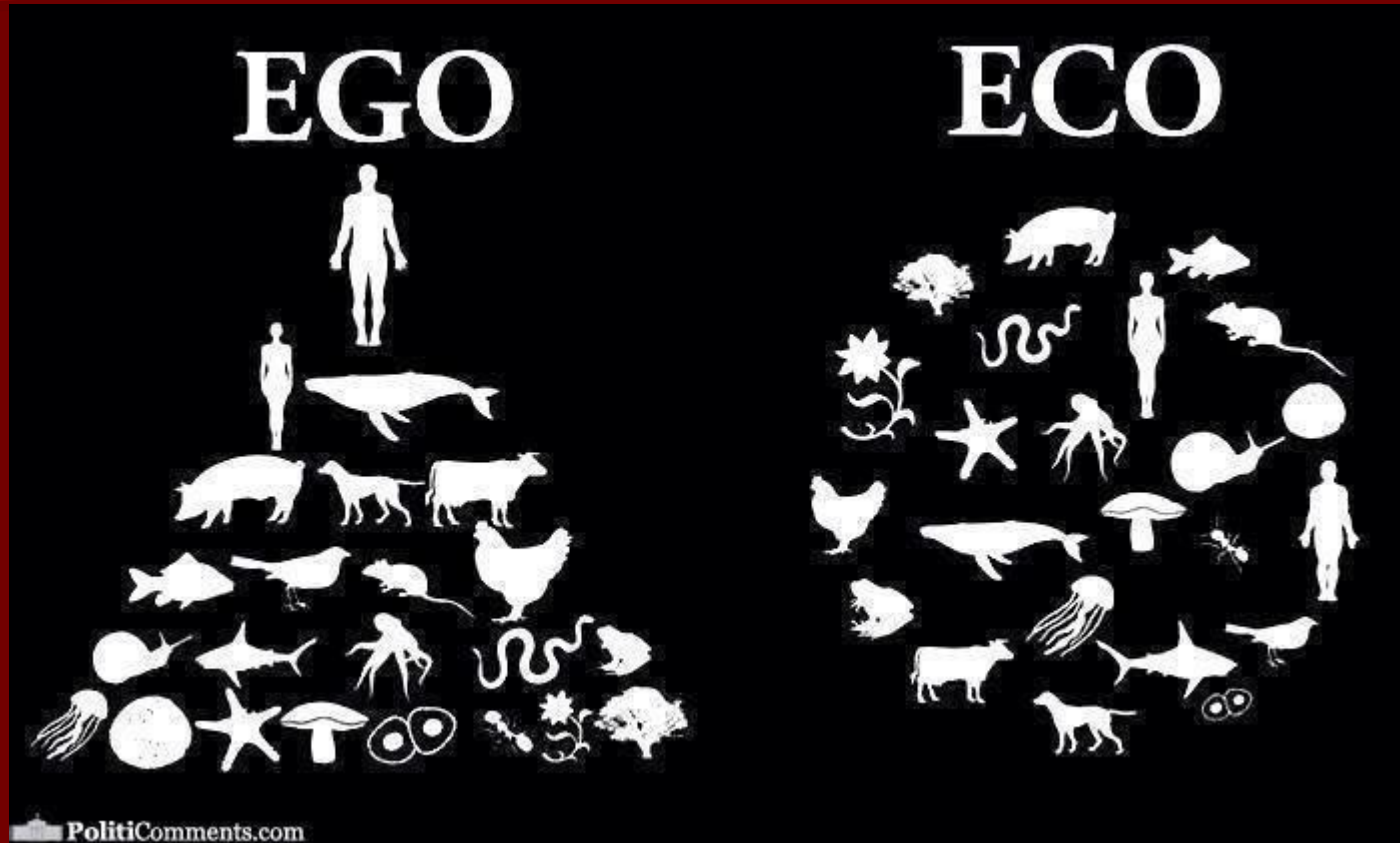
Από την τοπική στην κοινωνική ανάπτυξη

έχει ανθρωποκεντρικό & δυναμικό χαρακτήρα, ενοποιεί οικονομική ανάπτυξη με αναδιανεμητικές πρακτικές κοινωνικής δικαιοσύνης & αποσκοπεί στην κοινωνική ευημερία (στόχος παρεμβάσεων η κάλυψη αναγκών πολιτών και όχι υπηρεσιών)

Τέσσερις βασικές αρχές-αξιακές δεσμεύσεις

- αξία κοινωνικής δικαιοσύνης, δημιουργία περιβάλλοντος ευκαιριών για όλους, προσβασιμότητα στα κοινωνικά αγαθά, άρση διακρίσεων & αποκλεισμών
- Ιδέα αειφόρου ανάπτυξης, σεβασμός οικοσυστημάτων & της αξίας της φύσης- ηθική δεσμευση ανθρώπου για προστασία περιβάλλοντος
- Ιδέα της «υγιούς» κοινότητας: κατάσταση φυσικής, διανοητικής και κοινωνικής ευημερίας, ασφαλές περιβάλλον με ανεπτυγμένες υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας & κοινωνικής φροντίδας
- Αξία κοινοτικής συμμετοχής. Πολίτες όχι ως αντικείμενα αναπτυξιακής πορείας αλλά κοινωνικοί εταίροι, που συνδιαμορφώνουν τη πορεία της κοινωνικής αλλαγής

Βιοπολιτισμική προσέγγιση της τοπικής ανάπτυξης

Κοινωνικά δίκτυα στον τοπικό χώρο

- Τα κοινωνικά & πολιτισμικά δίκτυα κοινότητας επιτρέπουν μετακίνηση υλικών αγαθών, πόρων & πληροφοριών, επικοινωνιακές δομές που παράγουν νοήματα και κοινωνικές δομές.
- Σύνδεση κοινότητας και βιωματικού κόσμου της με θεσμούς μεγάλης κλίμακας, δυναμική προσέγγιση που επιτρέπει την εξέταση της κοινότητας ως ένα ανοικτό κοινωνικό σύστημα
- Κοινότητα εμπεριέχει οριζόντια κοινωνικά δίκτυα: σύνολα υποκειμένων τα οποία συγχρωτίζονται στον κοινωνικό χώρο συνδέονται με δεσμούς και κοινά ενδιαφέροντα, διαμορφώνουν κανονικότητες, πρότυπα κοινωνικών σχέσεων & δομές, κοινότητες μέσα σε κοινότητες

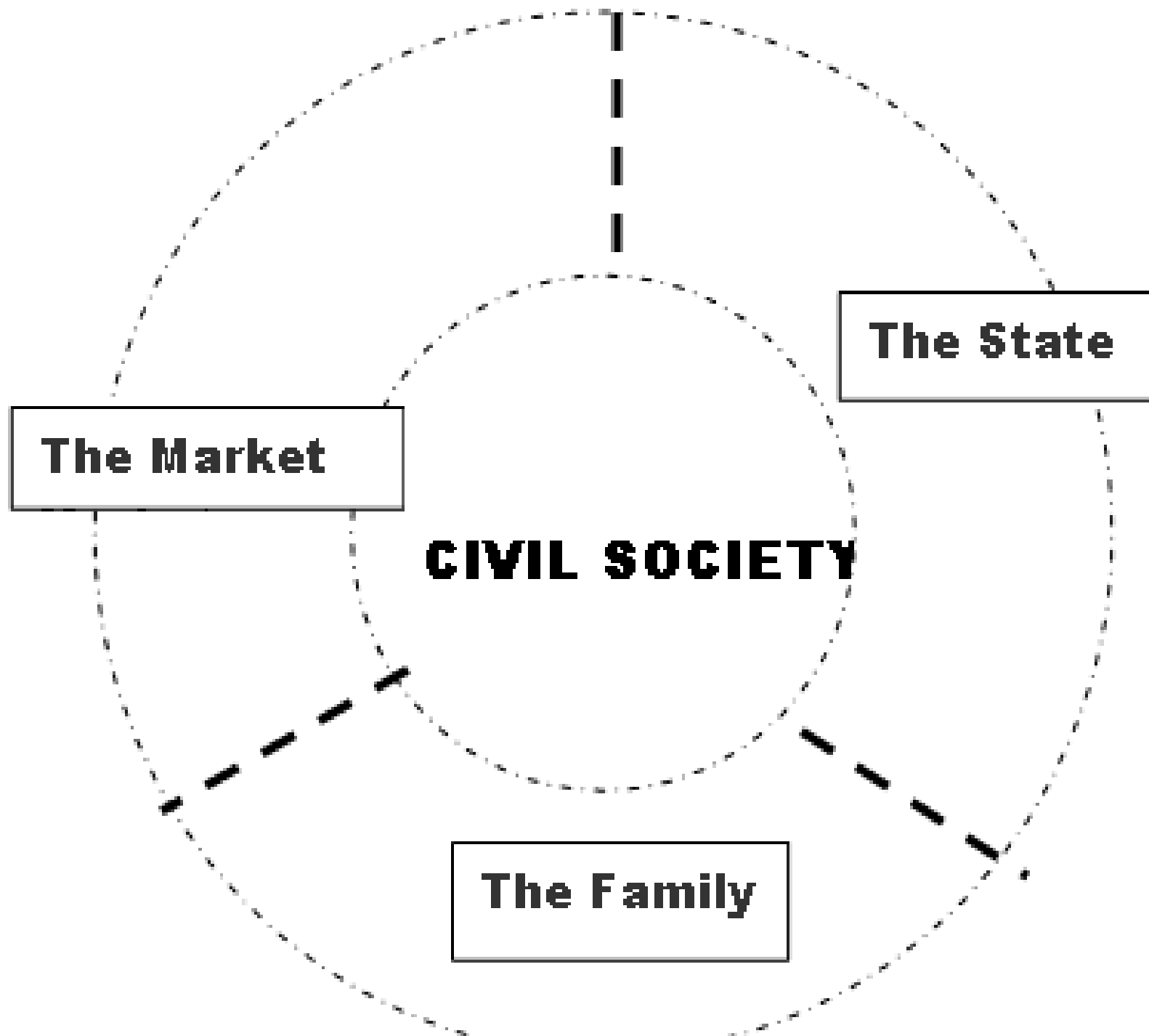
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Κοινοτική ανάπτυξη προϋποθέτει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και εφαρμογές προγραμμάτων αναπτυξιακού χαρακτήρα

- Αλλαγές ολιστικού χαρακτήρα σε όλο το φάσμα του τοπικού: οικονομία, κοινωνία & κουλτούρα.
- Αναπτυξιακές πρακτικές σύνθετου χαρακτήρα (Bradshaw)
 1. Συνεργασία με διαφορετικούς οργανισμούς, φορείς & υπηρεσίες για την κάλυψη διαφορετικών περιοχών αναγκών
 2. Ανάπτυξη περιεκτικών προγραμμάτων με πολυδιάστατες λειτουργίες
 3. Διακοινοτικές συνεργασίες & συμμαχίες σε περιφερειακό επίπεδο για την ανάπτυξη προγραμμάτων με αμοιβαίο όφελος

Δράση για την κοινωνική αλλαγή

- Γνώση πραγματικότητας, δημιουργία οράματος για μια νέα κατάσταση, εξέταση εναλλακτικών δυνατοτήτων & σχεδιασμός δράσεων για αλλαγή
- Δράση για την κοινωνική αλλαγή στη βάση νέων ιδεών & αντιλήψεων που οδηγούν σε μια αναθεωρημένη κατάσταση

Μια ισχυρή κοινωνία πολιτών συνδέεται θετικά με

Καλύτερη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών

Θεσμική ανάπτυξη

Οικονομική μεγέθυνση

Δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης

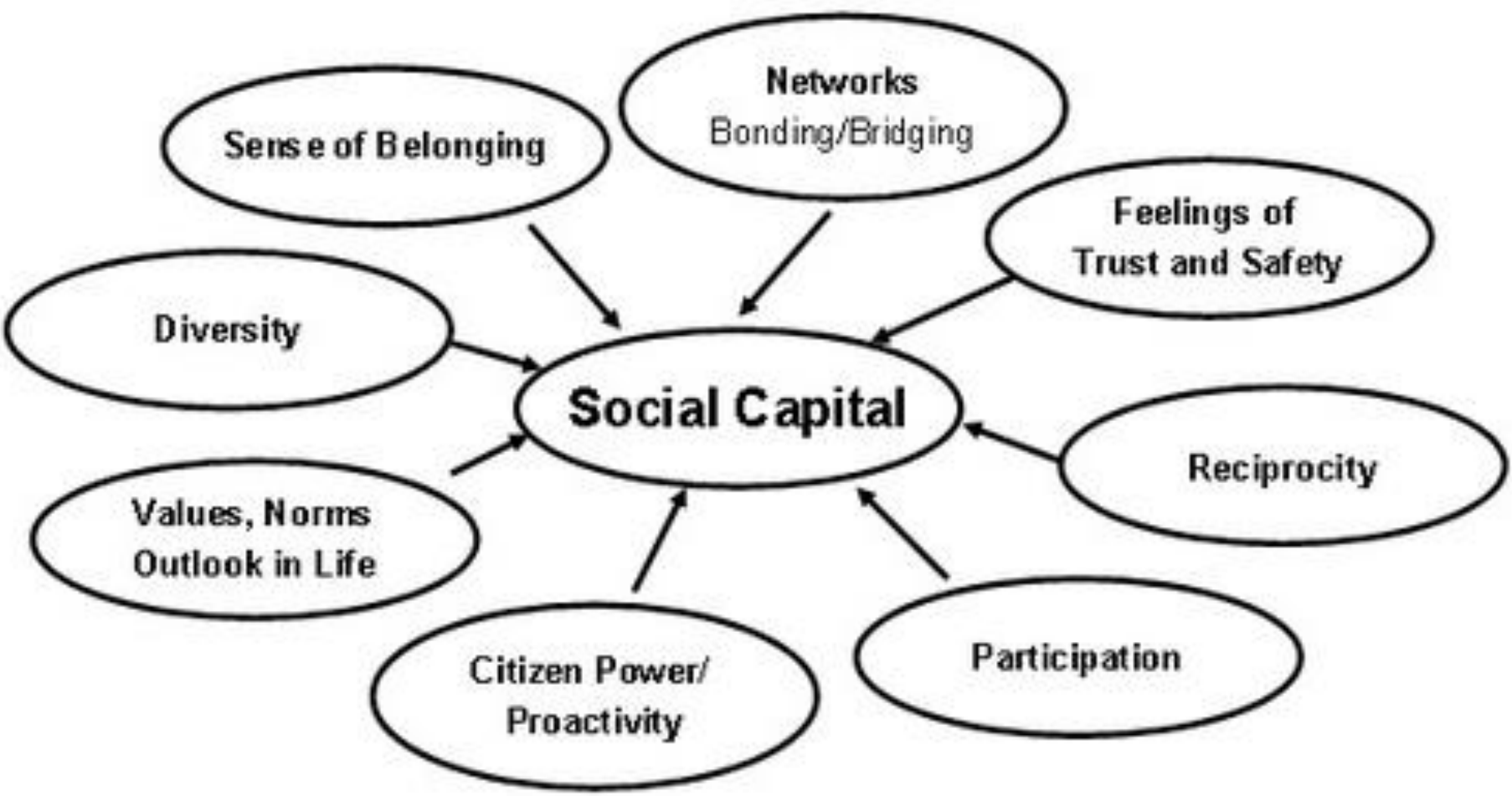
Συλλογική ευημερία

Κοινωνικό Κεφάλαιο-Πολιτισμικό Κεφάλαιο

- Είναι μια κουλτούρα εμπιστοσύνης και συνεργασίας, που καθιστά τη συλλογική δράση εφικτή και αποτελεσματική.
- Σύμφωνα με τον Putnam, πρόκειται για την ικανότητα μιας κοινότητας να περάσει από το «εγώ» στο «εμείς».
- Αυτό επιτρέπει στο να οικοδομηθούν πολιτικοί θεσμοί ικανοί να επιλύσουν τα προβλήματα του συνόλου.

Εμπιστοσύνη-Αλληλεγγύη Βασικές έννοιες Κ.Π.Κεφαλαίου

- Η εμπιστοσύνη διευκολύνει τη συλλογική κινητοποίηση, επιτρέποντας την υλοποίηση έργων, σχεδίων και δράσεων που θα ήταν αδύνατες σε μια κοινωνία που κυριαρχεί η καχυποψία.
- προάγει την αλληλεγγύη μεταξύ ανθρώπων που δεν γνωρίζονται προσωπικά.

Δύο «είδη» ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

- Θετικό (Bridging)

Διευρυμένες αμοιβαίες κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις.

Χαρακτηρίζεται ως 'generalised' λειτουργώντας ως «γέφυρα» ανάμεσα σε ομάδες και κοινότητες.

- Αρνητικό (Bonding)

Εμπιστοσύνη μόνο στους συγγενείς, τους γείτονες και τα μέλη της κοινότητας. Χαρακτηρίζεται επίσης ως 'particularized' στο εσωτερικό της ίδιας ομάδας ή κοινότητας.

Κοινωνικό κεφάλαιο & κοινωνική αλλαγή

- Οι σύγχρονες κοινότητες είναι σύνθετες & πολύπλοκες σε σχέση με παρελθόν:
- Μεγαλύτερες κοινότητες
- Διαφοροποίηση & αλληλεξάρτηση των μερών & λειτουργιών κοινότητας
- Αλληλεξάρτηση με έξω κόσμο

■ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- Δυναμικό μοιρασμένης γνώσης, κατανόησης, δικτύων κοινωνικών σχέσεων που διευκολύνουν τη συλλογική δράση, υποστηρικτικές πρακτικές & ανάπτυξη.

Επίσημο Κοινωνικό κεφάλαιο

- Κρατικές Υπηρεσίες, οργανώσεις & προγράμματα που ενισχύουν συλλογική δράση & συνοχή

Ανεπίσημο κοινωνικό κεφάλαιο

- Στάσεις, πεποιθήσεις, συμπεριφορές και συνεργασίες που ενισχύουν τη συλλογική δράση
- Στενή σχέση κοινωνικού κεφαλαίου με την κοινωνική αλλαγή & σημαντικός ο ρόλος των νέων

Κοινωνική οικονομία & το κίνημα της αποανάπτυξης

- Κοινότητα ως ένας τρίτος τομέας ανάπτυξης ανάμεσα στο κράτος & τις δυνάμεις της αγοράς
- Κ.Ο. Χρησιμοποιήθηκε από τα πάνω ως ένα εργαλείο ένταξης τοπικών κοινωνιών σε ένα παγκόσμιο σύστημα αγοράς είναι συμβατό με τη περιβαλλοντική βιωσιμότητα
- Κ.Ο. από τα κάτω: Δράση πρωτοβουλιών πολιτών & κοινωνικών κινημάτων μεταφορά λειτουργιών από την αγορά στον τρίτο τομέα, ενδυνάμωση κοινοτικών δεσμών & τοπικών υποδομών
- Κοινότητα ως πεδίο πειραματισμών βασισμένης σε μια ιδεολογία που υποστηρίζει την τοπική βιώσιμη ανάπτυξη γύρω από κοινωνικούς συνεταιρισμούς & δίκτυα αλληλεγγύης (small is beautiful)
- Διαμόρφωση τοπικών παραγωγικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας στο φυσικό χώρο των ατόμων προσανατολισμένες στις αξίες χρήσης & κοινωνικούς σκοπούς (βιολογικές καλλιέργειες, συνεταιρισμοί λαϊκής τέχνης, έργα τοπικών υποδομών)
- Πολιτικές δημιουργίας δομών ενεργητικής απασχόλησης με κοινωνικό μισθό για κοινωνικά αποκλεισμένους (αξιοποίηση πόρων από Ευρωπαϊκά & εθνικά προγράμματα)
- Κυκλοφορία συμπληρωματικού τοπικού νομίσματος

- Στόχοι: ενίσχυση της αυτονομίας της κοινότητας, αυτοδιαχείριση του πλούτου, δημοκρατική αποκέντρωση, οικολογική διαχείριση αγροτικής καλλιέργειας
- Αρχή: οικοτοπισμός: εναλλακτικές αξίες προσανατολισμένες στις οικονομίες μικρής κλίμακας που προωθούν το σεβασμό της οικολογικής ισορροπίας, δικαίωμα για μισθό & δημιουργική απασχόληση
- Train: σημασία του συντονιστικού ρόλου ευαίσθητων & ενήμερων πολιτών και των πρακτικών βιωματικής μάθησης
- Παραδείγματα: Κοινωνικά κέντρα Kan Basqual & Can Masde: μικρής κλίμακας οικονομικές μονάδες με χαμηλά επίπεδα ενεργειακής κατανάλωσης, συνεταιριστική παραγωγή & οικιακή εργασία, λαϊκές αγορές
- Συνεταιρισμός πόλεων στην Ιταλία: δίκτυο οριζόντιων & αλληλέγγυων σχέσεων από τα κάτω: δράσεις δένδροφύτευση, λαϊκές αγορές, ποδηλατοδρομία, ανακύκλωση
- Κίνημα αργού φαγητού (προστασία παραδοσιακών διατροφικών πρακτικών και αμφισβήτηση κουλτούρας τυποποιημένων φαγητών)
- κίνημα & αργών πόλεων (αρχή βιώσιμων πόλεων με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, χωρίς ρύπανση με διατήρηση του περιβαλλοντικού & πολιτιστικού κεφαλαίου
- LETS: (δίκτυα τοπικών ανταλλαγών υπηρεσιών & προϊόντων

■ Ενδυνάμωση

- Η έννοια έχει προέλθει από κοινωνική ψυχολογία: διαδικασία εσωτερικής αυτογνωσίας & αυτοελέγχου που καθιστά το άτομο ικανό να αυτοκαθοριστεί, να αντιμετωπίσει προβλήματα στέρησης ή ψυχικής αποδιοργάνωσης
- Κοινοτική ενδυνάμωση
- νεο-φιλελεύθερες προσεγγίσεις: αξιοποίηση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη κοινοτικής φροντίδας & του εθελοντισμού
- μέσο για τη μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους & τη μείωση των κοινωνικών δαπανών
- Ριζοσπαστική προσέγγιση
- κριτική συνειδητοποίηση των καταπιεσμένων κοινωνικών ομάδων των δομικών συνθηκών & των όρων παραγωγής της κυριαρχίας, αμφισβήτηση πολιτισμικής ηγεμονίας- ένταξη σε ένα σχέδιο αλλαγής της καταπιεστικής συνθήκης
- Κοινοτική ενδυνάμωση λαμβάνει χώρα καθώς ενημερωμένοι πολίτες αναγνωρίζουν τις ανάγκες & προβλήματα, αναπτύσσουν μέσα από τη δράση δεξιότητες και ικανότητες & αποκτούν έλεγχο στις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους προάγοντας τη δημοκρατική αποκέντρωση και την αυτονομία

- Ενδυναμωτικές πρακτικές
- Απορρίπτετε η ιδέα μιας ελλειμματικής κοινότητας και αλλαγών από τα έξω. Η αξιοποίηση των εξωτερικών πηγών εντάσσεται σε ένα τοπικό αναπτυξιακό σχεδιασμό
- Checkoway, ενδυνάμωση ως «μια παρούσα ή εν δυνάμει πηγή σε κάθε κοινότητα» συνδέεται με πολυεπίπεδη διαδικασία που περιλαμβάνει:
 - Η προσωπική εμπλοκή: συμμετοχή του πολίτη στον κοινωνικό σχεδιασμό & λήψη αποφάσεων
 - η οργανωτική ανάπτυξη: «δομή που μεσολαβεί ανάμεσα στα άτομα & την κοινότητα & διευκολύνει συλλογική δράση
 - η κοινοτική αλλαγή: συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων της κοινότητας από συμμετοχή κατοίκων σε πρακτικές κοινωνικής αλλαγής

Βασικές αρχές της ενδυνάμωσης (Payne)

- 1. Όλα τα μέλη της κοινότητας διαθέτουν δεξιότητες, & ικανότητες, ζητούμενο η αναγνώριση και όχι η ετικετοποίηση
- οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τη ζωή τους, να συμμετέχουν στα κοινά & να ορίσουν τα προβλήματα τους
- τα προβλήματα των ανθρώπων αντικατοπτρίζουν όχι μόνο προσωπικές αδυναμίες αλλά & καταστάσεις καταπίεσης, ανισοτήτων
- η ενδυνάμωση συνιστά μια διαδικασία μάθησης στη βάση μιας κριτικής γνώσης και ενός διαλόγου που προάγει την κατανόηση και την αμφισβήτηση της καταπίεσης
- οι άνθρωποι μέσα από τη συλλογική δράση μπορούν να ενδυναμωθούν και οι κοινοτικές πρακτικές μπορούν να προωθούν συλλογικές αξίες & τον έλεγχο συνθηκών διαβίωσης

Κριτική συνειδητοποίηση (Φρέιρε)

- Αυθόρμητη προσέγγιση των προβλημάτων δεν είναι μια κριτική στάση
- Οφείλουμε να αποκτήσουμε επίγνωση της ύπαρξης μας στο χώρο & χρόνο αναζητώντας βαθύτερη γνώση
- Πίστη στην ιδέα ότι ο άνθρωπος δημιουργεί & αναδημιουργεί τον κόσμο πολίτες υποκείμενα της ιστορίας
- ανάληψη δράσης για το μετασχηματισμό και όχι την προσαρμογή στον σύστημα
 - Εφαρμογή Κ.Σ. στο πλαίσιο καταπιεσμένων ομάδων
- Καταπίεση παράγει φόβο για την ελευθερία & στροφή σε ανώτερες δυνάμεις (οντολογική ανικανότητα καταπιεζομένου)
- Ζητούμενο η συνειδητοποίηση της προέλευσης της καταπίεσης, ένταξη στην διαδικασία αλλαγής των συνθηκών καταπίεσης
- Κ.Σ. ενέχει ένα πρόταγμα ουτοπίας: να δημιουργήσουμε το μέλλον
 - Αγωγή καταπιεζόμενου
- Παιδεία όχι μόνο ως φορέας γνώσης αλλά & όργανο κοινωνικής χειραφέτησης
- Γνωστική πράξη όπου όλοι διδάσκοντες & διδασκόμενοι ανακαλύπτουν μέσω της γνώσης ο ένας τον άλλο
- Αυτογνωσία αλλά & κριτική γνώση του κόσμου πολιτισμική δράση για την υπέρβαση ψευδαισθήσεων, κοινοτοπιών στερεοτύπων

Στρατηγική Κοινοτικής παρέμβασης: διαδικασία εναρμόνισης των πόρων & δυνατοτήτων προς ορισμένες κατευθύνσεις για επίτευξη στόχων

ολιστική παρέμβαση

- Στρατηγικές κοινοτικής παρέμβασης (Chekoway) για την κοινωνική αλλαγή:
- 1. Μαζική κινητοποίηση πορείες διαμαρτυρίας
- 2. Ανάπτυξη μορφών κοινοτικής δράσης και άσκησης πίεσης (συγκρουσιακή πολιτική)
- Συμμετοχικές διεργασίες και πρακτικές παρέμβασης των πολιτών
- Δημόσια υπεράσπιση ευάλωτων ομάδων
- Λαϊκή επιμόρφωση: κριτική μάθηση μέσα από την πράξη, κοινωνική παιδαγωγική πολιτών
- Συγκρότηση οργανώσεων και υπηρεσιών τοπικής ανάπτυξης

■ ΣΤΑΔΙΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

■ ΠΡΟΕΡΕΥΝΑ

Διερευνητικές επισκέψεις-συναντήσεις- συνεργασία με ντόπιους

- 1ο ΣΤΑΔΙΟ: αρχειακό υλικό, δημογραφικά & ιστορικά στοιχεία
- 2ο ΣΤΑΔΙΟ: κοινοτική οργάνωση, συλλογική έκφραση
- 3ο ΣΤΑΔΙΟ: διερεύνηση τοπικής οικονομίας & κατανομή αγαθών, πόροι
- 4ο ΣΤΑΔΙΟ: καταγραφή & μελέτη ευάλωτων ομάδων
- 5ο ΣΤΑΔΙΟ : μελέτη αναγκών, στάσεων & προσδοκιών
- 6ο ΣΤΑΔΙΟ : ανάλυση του αξιακού συστήματος & της κουλτούρα του τοπικού
- Ανάλυση δεδομένων μας & εξαγωγή συμπερασμάτων για τις δομές, τις δυνατότητες και τα βασικά προβλήματα του τοπικού χώρου
- © Γιάννης Ζαϊμάκης

Διαπολιτισμική Κοινότητα & πολυπολιτισμικότητα

- Πολυπολιτισμικότητα=αλληλοαποδοχή & αλληλοαναγνώριση
- Δ.Κ= σκόπιμες ενέργειες για να προσεγγίσουμε την πολιτισμική ετερότητα & να υπερασπιστούμε τα δικαιώματα των ανθρώπων με βάση της πολιτισμική τους ταυτότητα
- ΔΚ ασχολείται με μειονότητες= με ευρεία έννοια κατηγορίες ατόμων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που βιώνουν ποικίλες διακρίσεις
- Με στενή έννοια είναι ομάδες με μορφή οργάνωσης, μακροχρόνια παρουσία σε ένα κράτος, με εθνικό ή θρησκευτικό χαρακτήρα και συνήθως επίσημα αναγνωρισμένες
- Χαρακτηριστικά Αν. Μειον.: Αριθμητική μειοψηφία, περιορισμένη πρόσβαση στα κοινωνικά αγαθά της κοινωνίας, κυριαρχούμενη θέση, επιθυμία μελών να διατηρήσουν ταυτότητα, αρνητικές στάσεις των έξω

Πολυπολιτισμικό μοντέλο

- Δεν υπάρχει ιδεώδης κοινωνική οργάνωση & πολιτισμοί που να μπορούν να θεωρηθούν ανώτεροι από τους υπόλοιπους
- Δεν υπάρχουν οικουμενικά κριτήρια αξιολόγησης των πεποιθήσεων, αξιών & παραδόσεων
- Όλες οι κουλτούρες έχουν αξία
- Δεν υπάρχει μια εξελικτική πορεία προς ανώτερους πολιτισμούς
- Η υποτιθέμενη ανωτερότητα πολιτισμών συνιστά μια σχέση εξουσίας= καμιά κουλτούρα δεν μπορεί να κριθεί παρά με όρους δικούς της εσωτερική αξιολόγηση (Πολιτισμικός σχετικισμός)

Κριτική

- Ο απόλυτος Πολ. Σχετικισμός ασύμβατος με οικουμενικές αξίες. Η Δ.Κ. υπερασπίζεται τις βασικές οικουμενικές αξίες που είναι υπεράνω των επιμέρους αξιών της κάθε κουλτούρας, αποδοχή πολ. σχετ. θα οδηγούσε σε μη παρέμβαση
- Καμιά κουλτούρα δεν είναι ομοιογενής, εξοικείωση με επιμέρους απόψεις- κάθε κοινότητα μπορεί να εμπεριέχει πολλαπλές ταυτότητες
- Έμφαση σε ζητήματα πολιτισμού υποβαθμίζουν ζητήματα φτώχειας και ανισοτήτων

Ζητήματα αντιμετώπισης των ετεροτήτων

- Τυπολογία Raz
- 1. ανοχή = αποδοχή ετερότητας με τους όρους που θέτει η κυρίαρχη ομάδα
- 2. αποδοχή = αποδοχή ίσων δικαιωμάτων και άρση διακρίσεων
- 3. ενίσχυση = ενίσχυση της ταυτότητας της ετερότητας πολιτικές ενεργητικών διακρίσεων
- Δ.Κ. σέβεται όχι μόνο την διακριτή κοινότητα αλλά & διαφορετικούς ανθρώπους στην κοινότητα (δικαίωμα διαφοροποίησης)
- Στρατηγικές ανεκτικότητας: 1. παθητική: συντήρηση παγιωμένων αντιλήψεων επιφανειακή ανοχή του διαφορετικού 2. ενεργητική: δράσεις για την επέκταση της αποδοχής του άλλου και διεκδικήσεις ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της αναγνώρισης & αποδοχής διαφορετικών αντιλήψεων

Αφομοίωση & Κοινωνική ένταξη

- Αφομοίωση= απόρριψη ιδιαιτερότητας και στάσεων ζωής της ετερότητας, αποδοχή των τρόπων ζωής και αξιών κυρίαρχης ομάδας
- Κοινωνική ένταξη= ένταξη ετερότητας στους θεσμούς και διατήρηση διακριτής ταυτότητας, πολιτικές ενίσχυσης της ισότιμης πρόσβασης πρόσβαση στα κοινωνικά αγαθά (εργασία, εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική φροντίδα, εξάλειψη διακρίσεων)

Κυβερνητικό/Πολυπολ/κο μοντέλο Τ.Α παρέμβαση & μη κυβερνητικό/διαπολιτισμικό μοντέλο Τ.Α.

Κυβερνητικό Πολ/κο μοντέλο Τ.Α.

- πρωτοβουλίες από τα πάνω γραφειοκρατική δομή
 - χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα μέσω φόρων κλπ
 - στόχος: η ενίσχυση της κοινωνικής ευταξίας
 - Επίπεδο συνθετότητας: εργαζόμενοι ενός χώρου, συγκεκριμένες ομάδες στόχου
- Τύποι παρέμβασης: συναίνεση, κοινοτική συμμετοχή, νομοθετικές αλλαγές

Μη κυβερνητική Διαπολ.κο Μοντέλο Τ.Α.

- από τα κάτω, δράσεις ομάδων βάσης και ΜΚΟ
- χρηματοδότηση από αγορά: ιδρύματα, συνδρομές μελών
- κριτική θεώρηση: έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα, κοινωνικά κινήματα
- επίπεδο συνθετότητας: πολλαπλοί εταίροι, πρακτικές μακρο-επιπέδου
- συλλογική δράση, καμπάνιες, αμφισβήτηση υπαρχουσών δομών

Προγράμματα εκτός δομής (Street work)

- Ομάδες στόχου: ευάλωτες ομάδες (π.χ. χρήστες, παιδιά φαναριών, άστεγοι)
- Φιλοσοφία: αποδοχή διαφορετικότητας, σεβασμός της κουλτούρας του δρόμου, κριτική στην δομημένη εργασία (άλλο δουλειά άλλο εργασία), ανάπτυξη πρακτικών, χρήση τέχνης, ανάπτυξη πίεσης
- Στόχοι: ενεργοποίηση ατόμων για ανάληψη δράσης και απόκτηση αυτονομίας
 - Μέσα:
 - εργασία στο δρόμο, ειλικρινείς & ισότιμες σχέσεις,
 - πρωτοβουλίες από τα κάτω θεσμοί στην κοινότητα (π.χ. Off Club, ενδυνάμωση παιδιών, δημιουργία κοινοτικού πνεύματος,
 - ενημερωτικές καμπάνιες στην κοινωνία & εκπαιδευτικά προγράμματα στην αστυνομία

Παρεμβάσεις σε κοινότητες παιδιών του δρόμου

- Unisef: 3 κατηγορίες παιδιών σε κίνδυνο
 1. Παιδιά σε κίνδυνο αφού ζουν σε συνθήκες στέρησης και φτώχειας
 2. Παιδιά στο δρόμο: ζουν μέρος της καθημερινότητας τους στο δρόμο σε παροδικές εργασίες, χαλαροί οικογενειακοί δεσμοί, αίσθημα ανασφάλειας
 3. Παιδιά του δρόμου: ορφανά, εγκαταλελειμμένα, έξω από θεσμούς, αναπτύσσουν μια ηθική του δρόμου

3 μορφές αντιμετώπισης των προβλημάτων των παιδιών του δρόμου

- Σωφρονιστικό πρότυπο: παιδιά απειλή για την κοινωνική ασφάλεια, χρήση θεσμικών & σωφρονιστικών μέσων για επίλυση προβλημάτων έμφαση στην τάξη και όχι στα παιδιά
- Αναμορφωτική: προβλήματα θεωρούνται ως ζητήματα ατομικής παθολογίας. Ζητούμενο η επανεκπαίδευση και η προστασία των παιδιών
- Κοινοτικής ανάπτυξης: παιδιά θύματα ανισοτήτων, εκπαίδευση στο δρόμο υιοθέτηση αξιών μιας ριζοσπαστικής παρέμβασης που δέχεται τις ιδιαιτερότητες των παιδιών

Θεραπευτικές κοινότητες

- Οργανωμένες κοινότητες με δομή, λειτουργία & προγράμματα που στοχεύουν στην ανάπτυξη, θεραπεία & την επανεκπαίδευση των χρηστών
- Βασικές αρχές: η ανάληψη ευθυνών, η επιτρεπτικότητα, ο κοινοτισμός & η ειλικρινής επικοινωνία
- Άτομο συγκροτεί νοήματα & ταυτότητα μέσα από τη συνεχή αλληλεπίδραση, ανάληψη ρόλων και τη φοίτηση σε ένα κοινοτικό περιβάλλον αλληλεγγύης & συνεργασίας